

Odgovor: dodaj k uživajočemu siru vedno manjkajoče redilne snovi, t. j. ne jej nikdar samega, ampak v zvezi s kako drugo jedjo, ki ima dovolj snovi v sebi, katere pogrešamo v siru. N. pr., mi bi jedli navadni kravji sir, pa dobro vemo, da mu manjka tolšče in sladkorja. Pomanjkanje tolšče se lahko nadomesti s tem, da pridenemo nekoliko surovega masla. Drugače je s pomanjkanjem sladkorja. Da bi ga nadomestili pri užitju sira z navadnim sladkorjem iz pese, pač ne moremo priporočati. Tù nam kemikar zopet nasvêtuje neko tvarino, ki se, ako jo s sirom vred uživamo, polagoma v sladkor izpremeni. Ta snov je skrob, ki se nahaja v obilnosti v našem navadnem kruhu. Takó tedaj uživajmo kravji sir v zvezi s surovim maslom in kruhom ter ga na ta način storimo za razvoj človeškemu telesu redilnega. Mi vidimo tedaj marsikateri navidezni luksuz, ki je pa iz fiziološkičnega stališča vender potreben. — Sir, narejen iz neposnetega mleka, pa zamo-remo še na laži način v dobri redilni živež premeniti. Ker ima v primeri z mlekom dovolj tolšče v sebi, pri uživanju ne potrebujemo surovega masla. Sladkor, ki ga sir nima dovolj, se pa dodá, ako zraven sira kruh jemo.

Do sedaj smo sir le kot samo hrano opisovali. Navadno se pa použije po končani veči pojedini. V tem slučaju ima važno nalogo: po mnenji vseh ljudi použita jedila stori bolj prebavljiva, kar je tudi res. Se vé, da zgoraj opisani baži sira ste za to še-le potem pripravni, kadar se sir večinoma izpremeni v gnjilobo, kar spoznamo po neprijetnem duhu. V tem stanu nahajóči se sir ima to lastnost, da vse mokre jedilne snovi, s katerimi pride v dotiko, izpremeni v kislobo (Gährung), enako deluje, kakor kvas z navadnim testom. Kolike važnosti je taka umetna prememba zaužitih jedil, da se prebavljenje pospešuje, je že iz tega razvidno, ker to kisanje dobro pospešuje raztoplino jedi (da se jedila razkrojé), in to je potrebno za dobro prebavo.

Nam ostane še na kratko pojasniti, kakó mleko deluje za razvoj našega telesa v zvezi z družimi jedili. Po vsi pravici smemo mleko prištevati k poglavitnemu živežu že zavoljo tega, ker se v mleku nahajajo iste tvarine, ki jih potrebuje naša kri za rast telesa. Kri potrebuje beljakovine, tolšče, sladkorja in soli (Salze); — mleko jej dovaža sirine, v koji je dovolj beljaka, tolšče (v surovem maslu), sladkorja in potrebne soli. Nobena jed nima toliko potrebnih tvarin, kakor ravno mleko. Mi vemo tudi, da človeška hrana obstoji iz raznih jedil. Vsaka jed pa nima vseh zgoraj imenovanih potrebnih redilnih snovi v sebi. Ako v tej jedi manjka kakšne snovi, se pa nahaja v drugi in narobe. Zbog tega je razlika v človeški hrani tudi potrebna, da na ta način naša kri dobiva dovolj potrebnih redilnih tvarin.

Tù nam lahko kdo oporeka, čemu uživamo toliko družih jedi, ker imamo vender glavno jed — mleko, ki ima vse potrebne redilne snovi v sebi? Na to nam naj bode dovoljeno le na kratko odgovoriti. Enaka hrana bi pospešila preveč enak razvoj, kar vidimo pri vseh dojenčih. Božja previdnost je tudi za to skrbela, da nam ni potreba od ene same jedi živeti, kajti narava nam ponuja v obilnosti raznovrstnega živeža za razvoj našega telesa.

Po „nemšk. izvirniku“ posnel J. Ravnikar.

Književstvo.

Praktična šola sadjarstvâ zove se knjižica v zvezi z kalupi (modeli), kateri so izišli v zalogi Karola Jansky-ga v Taboru na Češkem. Prvi del te praktične knjižice je oplemenitev sadnega drevja, poodčitovano na 6 kalupih. Knjižico in kalupe imam pred soboj. Oboje je kaj praktično. V prvi vrsti razlaga pisatelj knjižice, dr. Karl Hamböck, potovalni kmetijski učitelj na Češkem, na praktičen način oplemenitev drevesc na 6 načinov, katere kalupi iz lesa,

lepo in naravno pobarvani, v naturi kažejo. Kalupi namreč predstavljajo: 1) cepljenje v celi sklad ali precep (z 2 cepičema), 2) cepljenje v polovični razklad, 3) cepljenje s sedlom (nastavek), 4) kopuliranje (dolaga), 5) cepeljenje za kožo in 6) okuliranje. Ti čedni kalupi so tako mični, da so se skrinjico, v kateri so shranjeni, in z omenjeno knjižico vred, res 3 gld. vredni; torej je to učilo, l. 1888. z bronasto svetinjo pri kmetijski razstavi o Pragi odlikovano, kaj priporočila vredno. — Kdor pa nima tega denarja, pa praktično cepljenje vendar dobro umé, naredi si pa tudi sam slične kalupe lahko — če tudi ne takó lično izdelane, kakor so ti vse hvalevredni modeli, katere si učitelji v bližini Krškega lahko pri meni ogledajo.

Lapajne.

(Priateljem lepega cerkvenega petja) javimo, da se pokojnega skladatelja Avg. Lebana „**Pobožni vzdih**“, latinska maša za sopran, alt, tenor in bas, že tiska in pride ta mesec na svetlo, oskrbljena s slovenskim, laškim in nemškim naslovom in predgovorom. Maša ta je v pravem cerkvenem duhu pisana in dokazuje, da je imel (po izreku slavnega muzikalnega kritika, prof. dr. Hanslicka) pokojnik res „*warme Empfindung und ein hübsches melodisches Talent*“. — Maša stane 60 kr., po pošti 65 kr. Naroča se pri uredniku Avgust Lebanovih glasbotvorov: Janku Lebanu, učitelju v Lokvi (Corgnale via Divača). — Strokovnjak gosp. Danilo Fajgelj piše o njej sledeče: „Mašo pokojnega Avgusta Lebana sem skrbno pregledal in moram trditi, da je — izvzemši malo mest — v strogo cerkvenem duhu zložena; tã pa tam je pa kar strogo cecilijanska. Ni se bati, da bi kak sitnež kaj ugovarjal . . . Jaz sem prepričan, da bi bil Avgust, ko bi živel, postal strog Cecilijanec; to kaže njegov opus L, ki je takó strogo pisan, da v oni dóbi se niti nobenemu slovenskemu glasbeniku še sanjalo ni, kaj tacega pisati. Harmonizacija je na kâcîh mestih naravnost drzna, a povsem pravilna, ter kaže, s kakšno lahkoto je Avgust premagoval harmoniène zapreke brez škode lepoglasja. Maša je vredna, da se pridno študira.“ — Nadejati se je po tem takem, da se osobito slovenski gg. učitelji, duhovniki in organisti v obilem številu naročijo na to mašo; s tem bodo slavili spomin prerano umrlega nadarjenega skladatelja!

D o p i s i.

Iz Kočevskega šolskega okraja.*) Letošnja naša okrajna učiteljska konferencija bila je v dan 12. avgusta t. l. v prostorih deške ljudske šole v Kočevji. Točno ob 9. uri jo je otvoril g. c. k. okrajni šolski nadzornik Leopold pl. Gariboldi s primernim ogovorom. H konferenciji došlo je bilo 43 učiteljev in učiteljic, opomniti pa mi je, da nekaterih gospodov tovarišev in ena tovarišica ni bilo zraven. V posebno čast steli smo si, da je bil navzoč velespoštovani gospod c. k. okrajni glavar Hočevár. Pri prvi točki dnevnega reda: volitev dveh zapisnikarjev, izbrana sta bila gg. Göderer in Juvanec. G. nadzornik izbral si je starosto in obcepriljubljenega g. nadučitelja Ribniške ljudske šole Josipa Raktelja svojim namestnikom. Opazke pri inšpiciranji, koje je g. nadzornik zaradi kratkega časa svojega imenovanja za naš šolski okraj opazil, bile so nekoliko na kratko, toda strogo pedagogične. Tembolj pa je on nas vse razveselil sê svojim daljšim predavanjem, kako on in postave seveda zahtevajo, da naj svojo službo opravljamo, v njegovo in ljudsko zadovoljnost. Na ta način si je on že pri prvem zboru pridobil naše zaupanje in spoštovanje v polni meri. O točki: »Kako naj se pouk v ponavljavni šoli ureja, da bode učencem koristil«, poročal je g. L. Vozlaček, učitelj v Velikih Laščah. V posebno zadovoljnost našo in nemajhno strmenje kočevskih kolegov predaval je g. poročevalec v lepi, mili slovensčini v popolno zadostitev težkega predmeta v daljšem sestavku obširno, in občno priznavanje slovenskih tovarišev venčala je njegov trud. O drugem vprašanji: »Kako naj se mladina napeljuje, da bode i po izstopu iz ljudske šole marljivo poučljive knjige prebirala in si ohranila znanstva v ljudski šoli pridobljenih«, govoril je g. A. Lapajne, učitelj na čveterorazredni deški šoli v Ribnici. Da si je bil tudi on popolnoma kos svoji nalogi, je vendar nekoliko uho naših tovarišev to žalilo, da se je nemščine posluževal; v njegovo opravičenje naj omenim, da se je morda gotovo hotel po predpisih ravnati, kajti poročilo je bilo izročeno v nemškem jeziku in ker je nekoliko učiteljev v tem šolskem okraji, ki ne razumejo slovenski. Tretja razprava: »Kako naj se šolski vrti uredujejo, da bodo zadostovali zdanjim zahtevam« je izostala, ker g. poročevalec ni mogel priti h konferenciji. Za tim so se odločevale knjige za naš šolski okraj. Tã se je mnogo nasvetovalo; najvažnejši in kar gotovo vse tovariše posebno veseli, je bil pa nasvêt, da se bode s početkom šolskega leta 1884/5. v vse ljudske šole našega okraja vpeljal g. A. Praprotnikov »Abecednik«. To

*) Po naključbi zakasnjeno. Uredn.